

Көрнекті әдебиетші ғалым, ұстаз,
филология ғылымдарының докторы, профессор ЖАНҒАРА ДӘДЕБАЕВТЫҢ
70 жылдығына арналған «XXI ҒАСЫРДАҒЫ ФИЛОЛОГИЯ ҒЫЛЫМДАРЫ:
ҰЛТТЫҚ КОД ЖӘНЕ КӨРКЕМДІК ТАНЫМ» атты
Халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ
Алматы, 23 қараша 2018 жыл

МАТЕРИАЛЫ
Международной научно-методической конференции
«ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ XXI ВЕКА: НАЦИОНАЛЬНЫЙ КОД И
ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ПОЗНАНИЕ», посвященной 70-летию выдающегося
литературоведа, доктора филологических наук, профессора
ЖАНҒАРЫ ДАДЕБАЕВА
Алматы, 23 ноября 2018 года

MATERIALS
of the International Scientific and Methodical Conference
"PHILOLOGICAL SCIENCES OF THE XXI CENTURY:
NATIONAL CODE AND ARTISTIC COGNITION"
dedicated to the 70th anniversary of the outstanding literary critic,
doctor of philological sciences, professor
ZHANGARA DADEBAYEV
Almaty, November, 23, 2018

Құрастырғандар:
Л. Мұсалы, Ж. Жақыпова

Көрнекті әдебиеттанушы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ЖАНҒАРА ДӘДЕБАЕВТЫҢ 70 жылдығына арналған «XXI ҒАСЫРДАҒЫ ФИЛОЛОГИЯ ҒЫЛЫМДАРЫ: ҰЛТТЫҚ КОД ЖӘНЕ КӨРКЕМДІК ТАНЫМ» атты Халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция материалдары / Құраст.: Л. Мұсалы, Ж. Жақыпова. – Алматы: Қазақ университеті, 2018. – 424 б.

ISBN 978-601-04-3760-9

Ғылыми мақалалар жинағы әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да өткен көрнекті әдебиеттанушы, филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Республикасы Жоғары мектеп Ұлттық ғылым академиясының, Халықаралық Айтматов академиясының академигі ЖАНҒАРА ДӘДЕБАЕВТЫҢ 70 жылдығына арналған «XXI ҒАСЫРДАҒЫ ФИЛОЛОГИЯ ҒЫЛЫМДАРЫ: ҰЛТТЫҚ КОД ЖӘНЕ КӨРКЕМДІК ТАНЫМ» атты Халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция материалдары негізінде құрастырылды.

Жинақ филолог мамандарға, магистранттарға, докторанттарға студенттерге арналады.

АБАЙТАНУ ЖӘНЕ ЖАНҒАРА ДӘДЕБАЕВ

Дүниенің сырына қанбақ үшін адам баласына жол көрсетер ұстаз керек. Елге, ұлтқа, адамзатқа ұстаз болған тұлғалар тарихтан белгілі. Қазаққа ұстаз болғандардың ішінде Ибраһим Құнанбайұлының алар орны ерекше. Әлемге Абай атымен танылған кемеңгердің бүгінге жеткен мұраларын зерттеу, зерделеу ғылымның әр саласында жүзеге асып келеді.

Абай мұрасының мәнін түсінуге талпыныс ХХ ғасыр басында басталғанымен күні бүгінге дейін толастаған емес. Кемел ойдың тереңіне бойлаған сайын түбіне жетсем деген ықылас әр ізденімпаз оқырманды жаңа ойдың көкжиегіне жетелеп әкелеті сөзсіз. Абай мұрасымен жалғыз қалған өз қиялыңыз бен сана-сезіміңіздің тапқан табысын сол мұраға дендеп енген ғалымдардың ұшқыр ойымен ұштастырып көргіңіз келеді...

Қазіргі техниканың дамуы жылдамдықты талап етіп, уақыт үнемдеуді қажетсінеді. Бұл электронды ресурстарға деген сұранысты арттырады.

Электронды дерекқорлар көпшілікке қолжетімді болуымен құнды.

Заман талабына сай абайтанудың соңғы жетістіктерінің бірі ретінде «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» көптомдық басылымын айтуға болады. Алғашқы жобасы ғалым, ұстаз Ж. Дәдебаевтың бастамасымен 2009 жылы әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанынан Абай ғылыми-зерттеу институты құрылғаннан жасалды. Институт тарапынан шығарылған «Абай институтының хабаршысы» ғылыми журналы (2010-2014), 2012 жылы іске қосылған «Абай институты» (abai-inst.kz) сайты абайтану бойынша барлық ғылым салаларындағы еңбектерді бір электронды дерекқорға жинаудың алғышарты болды.

2015-2017 жылдарға арналған ғылыми зерттеулерді гранттық қаржыландыру конкурсынан өткен «А. Құнанбаевтың шығармашылық мұрасын пәнаралық зерттеу» жобасының көп міндеттерінің бірі – абайтанудағы мол мұраның толыққанды дерекқорын жасау болды. Осы жоба аясында 2015-2016 жылдары Абай институтының дайындауымен «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» көп томдық еңбегінің алғашқы он томы жарық көріп, кітапханаларға түсті. Бұл еңбектің көз тартар мұқабасы мен Абай мұрасын зерттеген еңбектерді жүйелеп, жинақтап беруіне қарап көптің көңілінен шығып, рухани қазынасын байыта түскенін көруге болатын. Республикалық «Қазақ әдебиеті» газетінде жарық көрген көптомдық еңбек жайлы «Жүйелі еңбек», «Рухани құндылықтардың дербес қоры» секілді мақалалар соның айғағы.

2016 жылдың қыркүйек айында әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтына кіші ғылыми қызметкер болып жұмысқа кіруіммен көптомдық басылымды баспаға дайындаушылар қатарына қосылдым. Әлі жалғасын табатын еңбектің әзірге 36 томы жарық көрді. Бүгінде абайтану саласы бойынша жиналған ғылыми еңбектер қоры мол.

Жеке өзіме Ж. Дәдебаев есімі «Өмір шындығы және көркемдік шешім» еңбегімен байланысты танылып, рухани ұстазыма айналған болатын. Дипломдық жұмысыма да, магистрлік диссертацияма да негіз болған, ғылым жолына ынталандырған еңбектің авторымен бір университет қабырғасында, ұстаздың өзі негізін қалаған әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтында бірге қызмет ету нәсіп етті. Ғалымның дәрістерін тындап, шәкірттерін ғылым жолына баулыған сан сәттерінің куәсімін.

«Абай институтының сайтында» жарық көретін «Абайды білмек парыз» онлайн конференциясы жыл сайын абайтанудағы жаңа есімдермен толығып отырады. Олардың басым бөлігі Жанғара Дәдебайұлынан тікелей дәріс тыңдағандар болатын. «Абайдың антропологиясы» атты еңбегімен абайтанудағы «Абай ілімін» танудың жолын көрсеткен ұстаз мектеп, колледж, ЖОО-лардың мұғалімдеріне, оқытушыларына арнап «Абайтану» семинарының бағдарламасын ұсынып, оларды электронды дерекқормен қамтамасыз етіп отыр. Сонымен қатар, «Абайтану. Видеодәрістер топтамасы» abai-inst.kz арқылы көпшілікке ұсынылуда. Санамалап отырған абайтану бойынша жасалған әрбір іс Ж. Дәдебайұлының қазақ әдебиетінің тарихына қосқан үлесінің бір бөлігі ғана. Тұлғалар өмірі мен өнегесі жайлы зерттеулері, ел мен жер тарихына қатысты аңыздарды жинақтауы, аударма теориясы мен шешендік өнер теориясынан оқулықтар жазуы, әр қайсысы өз алдына жеке-жеке тоқталуды қажет ететін тақырыптар. Абайтану бүгінде қазақпен бірге жасай беретін ғылым саласына айналды десек болады. Сол ғылымның дамуына елеулі үлес қосқан ғалымның еңбегі ұшан теңіз.

Еңбегіңіз еленіп, ел алдында абыройыңыз арта берсін, ардақты ҰСТАЗ!

МАЗМҰНЫ

I ТАРАУ ӘРІПТЕСТЕР ЛЕБІЗІ

Омарбеков Т. Туған жердің тұлғатанушысы (талантты ғалым Жанғара Дәдебаевтың шығармашылығы хақында)	3
Есембеков Т. Қазақ әдебиеттануының қайраткері	7
Тебегенов Т. Жанғараның жарқын жолы	11
Еспенбетов А., Смағұлова А. Биік парасат иесі	14
Абдуалы А. Профессор Ж. Дәдебаев зерттеулерінің танымдық тағылымдары	16
Ісмақова А. Жанғара Дәдебай: классикалық әдебиеттануға қосқан үлесі (асыл сөздегі ұлттық код)	22
Пірәлиева Г. Ж. Дәдебаев және М. Әуезов шығармашылығы	29
Мәдібай Қ. Әдебиеттанудың өзекті бағыттарындағы Дәдебаев зерттеулері	32
Сейітжанов З., Оспанова А.А. Ғалымның бір қыры	36
Қалқабаева С. Болмысты герменевтикалық тұрғыдан тану	39
Шортанбаев Ш. Тұлғалар туралы толғау	42
Тоқтарбай Е. «Жазушы еңбегі»: көркем шығарманың табиғатын тану мәселелері	45

II ТАРАУ ШӘКІРТТЕР ҚҰРМЕТІ

Жаксылықов А.Ж. Путь, возвышенный трудами	49
Омарұлы Б. Жылулықтың жансарайы	50
Мауленов А. Ұстаздық – ұлы қасиет	51
Бисенбаев П. Парасаты биік тұлға	52
Мүсірәліұлы Д. Парасат пен ізгіліктен жаралған	53
Мәмбетов Ж. Ер ЖӘКЕ!	54
Мұсалы Л. Ақыл, қайрат, жүректі тең ұстаған ұстазым! (Жетелеген жетекшім жайлы сыр)	55
Кәрібозов Е. Зады зиятты, заңғар тұлға	56
Тілеубаев С.Б., Ахметалиева Г.У. Зейнолланың зерделісі	57
Қожақанова М. Ұстазға алғыс	58
Баялиева Г.Ж. Жанғара жолы	59
Баязитов Б. Абайтану және Жанғара Дәдебаев	61
Байбол Ә. Ұстаздық еткен жалықпас	62

**Көрнекті әдебиетші ғалым, ұстаз,
филология ғылымдарының докторы, профессор ЖАНҒАРА ДӘДЕБАЕВТЫҢ
70 жылдығына арналған «XXI ҒАСЫРДАҒЫ ФИЛОЛОГИЯ ҒЫЛЫМДАРЫ:
ҰЛТТЫҚ КОД ЖӘНЕ КӨРКЕМДІК ТАНЫМ» атты
Халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция**

МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, 23 қараша 2018 жыл

ИБ №12422

Басуға 21.11.2018 жылы қол қойылды. Формат 60x84 1/8.

Көлемі 26,5 б. т. Тапсырыс №7779. Таралымы 100 дана.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.

Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.